

Рідний дім гривні

Увести в обіг гривню було заплановано на перше півріччя 1992 року – через кілька місяців після прийняття Постанови Президії Верховної Ради України «Про національну валюту в Україні». Виготовлення грошових знаків замовили закордонним фірмам і майже водночас заходилися створювати власне виробництво – Банкотно-монетний двір.

Нині це – рідний дім гривні.

Справжнім скарбом нинішньої України можна назвати й створений Національним банком України комплекс підприємств із виготовлення грошових знаків. Кожна з його складових – Фабрика банкнотного паперу, Банкнотна фабрика та Монетний двір – матимуть 2012-го чи то ювілей, чи то якусь віху-ознаку.

Фабрика банкнотного паперу

Юрій МАТВІЙЧУК, журналіст,
Владислав НЕГРЕБЕЦЬКИЙ (фото)

20 років минає, відколи заснували виробництво банкнотного паперу. 15 – відколи здали в експлуатацію у Малині на Житомирщині Фабрику банкнотного паперу, і 15 – відколи виготовили першу партію банкнотного паперу для гривні. Усталений технологічний процес, в якому бавовняне волокно перетворюється на банкнотний папір, доповнено цілою низкою заходів, пов'язаних із виготовленням спеціальних елементів захисту – водяних знаків, уведення спеціальних волокон, стрічок тощо (загалом можна застосувати до дванадцяти видів захисту). Знов-таки спеціальні матеріали й хімікати забезпечують високий рівень механічної міцності паперу, його технологічність і довговічність.

Ключове значення у технічному переозброєнні протягом 2009–2010 років мало обладнання з формування двохшарового паперового полотна, що значно підвищило рівень захисту та забезпечило якісне введення широких захисних стрічок із різноманітними оптичними ефектами на збільшеній у півтора рази швидкості папероробної машини. Інновації тривають, зокрема **завершується впровадження технології виготовлення паперової основи для банкнот з поліпшеною стійкістю до зношення та забруднення і навіть з антибактеріальними властивостями.**

Банкнотна фабрика

Друга ланка виробництва паперових грошей – Банкнотна фабрика, яка стала до ладу 1994 року. Дизайнери створюють графічні елементи захисту за допомогою цифрового програмного забезпечення. Вони містять різноманітні розетки, стрічки, сітки (зокрема антисканерні), мікротексти, приховані зображення, наскрізні елементи. Все це стає нездоланими перешкодами для фальшивомонетників.

Нещодавно на Банкнотній фабриці освоєно новітню установку цифрового лазерного гравіювання на металі. У результаті вдєсятеро скорочено тривалість технологічного процесу виготовлення друкарських форм для інтаглію (рельєфного друку). Якщо за старою технологією це робили 30 днів, то за новітньою – усього за три. А якість роботи високоточного лазера не викликає жодних зауважень. Використання ж орловського офсетного друку при виготовленні гривні – своєрідна візитівка не тільки підприємства, а й усієї держави. Адже Україна входить до четвірки країн світу, які застосовують орловський оф-

Про...

Уперше банкнотний папір українського виробництва було виготовлено на ще не введений в дію Фабриці банкнотного паперу НБУ 2 серпня 1996 року о 20 годині 21 хвилині. Щоправда, він не містив захисних елементів. Уперше папір з водяним знаком (це було зображення обличчя молодої жінки) виготовлено 7 жовтня 1996 року.

Нині фабрика здатна виготовляти на рік понад 3 000 тонн високозахищеного паперу трьох десятків найменувань. Найпопулярніші з них: банкнотний для всіх номіналів національної валюти, папір для паспортів, чеків, лікарняних листків, акцизних марок і всього спектра бланків цінних паперів.

Наш банкнотний папір успішно конкурує на світовому ринку. Торік малинські майстри виготовили більш як 300 тонн захищеного паперу на замовлення французької компанії. Український високозахищений папір також поставлявся для потреб Індії, Азербайджану, Молдови.

сетний друк на банкнотах. Він дає змогу створити зображення з різким переходом одного кольору в інший без розривів, накладання або зміщення ліній малюнка. Такими унікальними технологіями послуговуються також Японія, Китай і Росія.

Про...

Один із перших кроків Національного банку України щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів «Про створення потужностей по виготовленню національної валюти та цінних паперів» – затвердження 29 квітня 1992 року документа «Завдання на проектування об'єкта № 1». Під цією закодованою назвою малася на увазі Банкнотна фабрика, для будівництва якої в Києві було виділено 12,2 гектара землі з незавершеними будівлями заводу «Алмаз».

У друкарському цеху працюють чотири лінії, укомплектовані машинами серії «Супер» (*Super*): «Супер Сімултан» (*Super Simultan*) – «Супер Орлов Інтаґліо» (*Super Orlof Intaglio*) – «Супер Нумерота» (*Super Numerota*). За робочу зміну через одну таку машину проходить 45 тисяч аркушів, а вся фабрика може видавати до двох мільярдів банкнот на рік. І на кожній із них фахівець розрізнить щонайменше три різні види друку, а спеціальні машини ще виявлять і невидимі для людського ока елементи зображення, зроблені особливими фарбами за власними рецептурами Банкотно-монетного двору. Зокрема люмінесцентні, металізовані, магнітні тощо, що проявляються лише під дією ультрафіолетових чи інфрачервоних променів або в електромагнітному полі. Все це елементи захисту, кількість яких неможливо полічити на окремо взятій банкноті.

Але самі банкноти обов'язково потрібно і поррахувати, і пронумерувати. Це невідмінна вимога до грошових знаків. Підрахунок й остаточний контроль якості виконують у цеху оброблення продукції. Тут теж нещодавно здійснено технічне й технологічне оновлення, кожна банкнота проходить ретельний комп'ютерний контроль за десятками параметрів. Якість роботи новітньої системи контролю просто вражає: на сьогодні не зафіксовано жодного випадку потрапляння неякісної банкноти в обіг.

28

Монетний двір

Монети – це реальна можливість утілення в зображеннях символів державності, демонстрація світові високих технологічних можливостей. Власну виробничу базу з карбування розмінних, обігових, пам'ятних і ювілейних монет, нагородної продукції Україна отримала в квітні 1998 року, коли було введено в дію вітчизняний Монетний двір. Відтоді виготовлено понад 10 мільйонів пам'ятних монет із дорогоцінних і недорогоцінних металів.

Монета, передусім пам'ятна, – своєрідний витвір мистецтва, виплеканий відомими в країні художниками та скульпторами. Серед них – Роман Чайковський, Володимир Дем'яненко, Володимир Атаманчук, Микола Кочубей, брати Олександр і Сергій Харуки та інші. На шляху до споживача монета проходить довгий технологічний шлях. Отримавши художній ескіз, скульптор у відділі розроблення дизайну виготовляє гіпсову модель, в інструментальному цеху спеціальний редуційний верстат переносить точну копію зображення на металеву заготовку, гравери доводять її до потрібної кондиції для виготовлення карбувального штампеля. І лише ніжним жіночим рукам довірено відполірувати робочий інструмент до дзеркального блиску, що дає змогу карбувати монети найвищої якості «пруф» (це коли художнє зображення на монеті має матову поверхню, а поле – дзеркальну).

До речі, пам'ятні монети в Україні карбують за допомогою сильного пресового натискання, а не удару, як на більшості монетних виробництв світу. Це поліпшує якість пластичної деформації металу монети – золота, срібла, нейзильберу чи мідно-нікелевого сплаву. Пам'ятні монети оздоблюють голографічними зображеннями, дорогоцінним і напівдорогоцінним камінням, нанесенням локального золотого покриття, спеціальних фарб на елементи дизайну – технологічні інновації не мають меж.

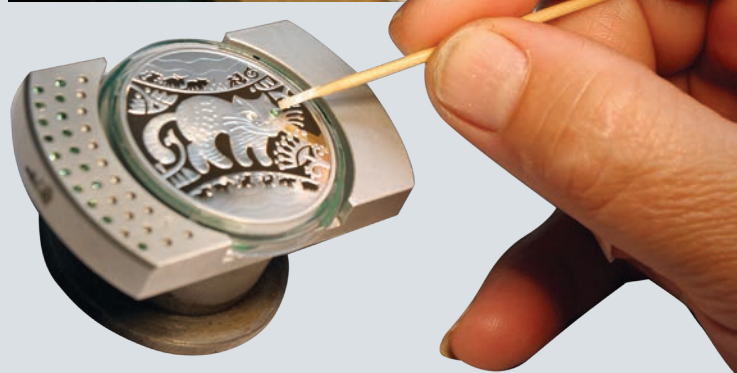
2010 року було завершено технічне переоснащення цеху карбування розмінних та обігових монет. Він здатний продукувати до 700 монет за хвилину. Важлива складова – автоматизований комплекс пакування та зберігання монет, який дає змогу ретельно контролювати весь технологічний процес. А йдеться про півтора мільярда штук монет на рік.

Виготовлення сувенірної срібної банкноти номіналом 500 гривень

Контроль якості продукції

Робота над монетою «Рік kota»

Ще один підрозділ Монетного двору – цех виготовлення орденів і медалей. З 2008 року лише Банкотно-монетний двір виготовляє всі державні нагороди. Та й значки народних депутатів роблять саме тут. Наприкінці 2010 року було закуплено комплекс необхідного обладнання і в стислі строки впроваджено у виробництво технологію художнього лиття. Ливарне виробництво значно гнучкіше й економніше за штампувальне, коли до 40% дорогоцінного металу йде у відходи. Та найсучасніше обладнання не замінить ручної праці під час покриття нагород гарячими й холодними емаллями, оздоблення дорогоцінним камінням чи збирання готових виробів з окремих деталей. Високопрофесійні майстри вкладають у це свою душу й хист.

Дро...

Перша пам'ятна монета з гривневим номіналом – «Софіївка» (2 гривні, мідно-нікелевий сплав).

Перша золота монета, виготовлена на Монетному дворі НБУ, – «Київський псалтир» (100 гривень). Перша українська пам'ятна монета, визнана найкращою монетою світу в номінації «Найнатхненніша монета», – «Різдво Христове» (10 гривень, срібло).

На третьому десятку

Як кожне сучасне підприємство, що прагне бути конкурентоспроможним, Банкотно-монетний двір Національного банку України націлений на опанування новітніх технологій, технічне оновлення. Як розповів генеральний директор Банкотно-монетного двору НБУ Олександр КІРЕЄВ, нині на часі оновлення устаткування та програмного забезпечення Банкотної фабрики, що працює вже майже 18 років. Встановлено обладнання для нанесення на банкноти новітнього захисного елемента за технологією «Spark». До речі, його вже можна було побачити на пробній партії 50-гривневих купюр, спеціально надрукованих до 20-ї річниці НБУ.

Розпочинаючи третє десятиліття своєї діяльності, Національний банк України планує поступово налагодити на Монетному дворі власне виробництво срібних заготовок для карбування пам'ятних і ювілейних монет, відмовившись від закордонних закупівель. А це також дасть змогу розширити можливості виготовлення так званих інвестиційних монет, збільшити їх наклад до 100 тисяч екземплярів і вийти з ними на зовнішні ринки. Додамо, що, на відміну від пам'ятних, інвестиційні монети не мають колекційної цінності і їхня вартість залежить від ціни дорогоцінного металу. Серед привабливих перспективних напрямів також виготовлення інвестиційних зливків із дорогоцінних металів, які також, поза сумнівом, зацікавлять вітчизняних та зарубіжних споживачів.

Про...

Серед монет із рідкісними параметрами: «10 років відродження грошової одиниці України – гривні», «Міжнародний рік астрономії», «Хрещення Київської Русі», маса яких – 1000 г, діаметр – 100 мм; монети серії «Східний календар», оздоблені дорогоцінним камінням; біметалеві монети; монети з голограмами; з локальною позолотою. Найцінніша українська монета – «Оранта» (500 гривень, золото). Окрім монет номіналами 500 і 50 гривень, «Оранту» випущено також номіналами 125 і 250 гривень, які не входять у номінальний ряд українських металевих грошових знаків.

Драconi люблять зелень. І щире золото

Національний банк України розпочав випускати інвестиційні монети та сертифікати. Монети золоті й срібні, важать 1, 1/2 та 1/4 унції (31,1 г). Їх можна купити в касах уповноважених банків. Власник має право вкладати монети в страхування свого капіталу, передавати як спадщину, зберігати для забезпечення гідної старості. Монети за потребою, без жодних застережень, обмінюються на гривню. Інвестиційні сертифікати, які також випускають із урахуванням ціни на золото, застосовуватимуться ширше, зокрема як застава для кредитів. Ціна монет і сертифікатів непередбачувана, оскільки може істотно коливатися залежно від ціни на дорогоцінний метал. Водночас номінальна вартість золотих новинок значно нижча, ніж вартість дорогоцінного металу, який міститься в них (тобто використовувати монети для платежів недоцільно). **За рахунок реалізації інвестиційних монет і забезпечених золотом сертифікатів НБУ планує протягом найближчих кількох років залучити в економіку понад 10 млрд. доларів США з тих 50–70 млрд., які нині населення України тримає «під матрацями».**

У 2012 році також запрацюють випущені урядом облігації внутрішньої державної позики. Вони, розраховані на фізичних осіб, сприятимуть збільшенню золотовалютного резерву України. Банкіри переконані: якщо не спалахнуть панічні настрої (завжди несподівані) й не виникнуть непорозуміння із зовнішніми інвесторами, цей резерв, якого ніколи не бачив пересічний споживач, зростатиме. І все-таки, що там, у засіках-скарбницях батьківщини? Фахівці не квапляться з вичерпною відповіддю, але зрештою називають **обсяг рідних золотовалютних резервів: на початку 2012 року він становить близько 40 млрд. доларів США.** Загалом же на території України циркулює готівкова валюта на суму понад 75 млрд. тих самих доларів США, тобто існують величезні кошти, що не працюють у банківському секторі, отже, в економіці України. Тож ідея валютних ОВДП, які можуть купувати фізичні особи та компанії, не лише вельми приваблива, цікава, а й украй прагматична. До речі, таких державних цінних паперів не було за всю історію нашої держави.

Фінансисти запевняють, що **на початку 2012 року вдасться втримати вже звичний стабільний курс гривні.** Тож очікування значної девальвації безпідставне. **Ще одна новина: Національний банк України найближчим часом не вводитиме в обіг купюри номіналом одна тисяча гривень.** До речі, кількість вилучених підроблених банкнот поступово зменшується. А ось перші монети Володимира Святославовича не підробляли, бо вони були золотими. На одному боці ясніло зображення Ісуса Христа, на другому – чітко проступали обриси великого князя й напис: «Владимир, а се його злато».

Українські надра таять у собі 2,5–3 тисячі тонн золота. Це, зокрема, родовища в Карпатах – близько 400 тонн, на Донбасі – майже 500 тонн, а також мало вивчені ресурси Криму, Кіровоградської та Дніпропетровської областей. Упродовж існування незалежної держави офіційно видобуто лише 1400 кг золота. Нещодавно Національний банк України одержав на свій баланс державне підприємство, в активі якого – 600 тонн золота. Незабаром його планують видобувати. Усього в світі, за приблизними підрахунками, 100 тисяч тонн так званого жовтого металу, який люблять драconi. На жаль, його завжди замало.

Микола ЯСЕНЬ.

